

SZÁZ ÉV SZERB-HORVÁT KÖLTÉSZE

Vihar

Petar Preradović

*Körben felhők kavarnak,
S az esővert
Város felett
Villám hasát dörg a menny.*

*Ablak mellett állva nézem,
S a világnak
Könnybelábadt
Bújától borul szemem.*

*Valami fájdalom lep meg,
S gyászba, éjbe,
Feketébe
Öltözik nekem a táj*

*És úgy tetszik előttem, hogy
Eső múltán
Sose hull rám
A nap tűzsugára már.*

*A természet mindig mélyen
Ér szívünkhöz,
Benne tükröz
Síró homályt, könnyű fényt.*

*Észrevétlen jön s odábbáll
A derűs nap,
Am nyomot hagy
Maga mögött a sötét.*

Álom s ébrenlét között

Laza Kostić

*Szívem, szívem, bolondos szívem,
hamis orsód mért pörög?
Szorgos szövő, kinek álom
fut guzsalyán, gyors fonálon
álom s ébrenlét között.*

*Szívem, szívem, bolond szívem,
mért szősz hímes örömet?
Minő rablány a mesében, ki
nappal sző, éjjel kifejti
álom s ébrenlét között.*

*Szívem, szívem, gonosz szívem,
csalafinta rossz kölyök!
A szövésed, tarka szálod
kezeim közt szétkuszálod
álom s ébrenlét között.*

Tönk

Vojislav Ilić

*Villámpörzsölt, csonka fatönk áll, zord, öreg órjas,
Bénán és feketén. Erdei zöld zuhatag
Futja be méltóságos törzsét és csali szellő
Játszik a lába alatt.*

*És már itt van a tél, s szaggatja le jéghideg ujjal
Erdő ékeit és pőrén reszket a táj;
Ámde jöhet száz tél, tombolhat északi széllel,
A tönk csak áll — csak áll.*

Alkony a szigeten

Aleksa Šantić

A tenger szunnyad;
Hunynak
    Az alkonyi színek.
A zord sziklákra
Sárga
    Fény hull, — ott halni meg.

Zúg a harang
S a hang
    Reszketve tovaeng.
Imát mond sóhaj-
Szóval
    A bús nép odalent.

És mellre esnek
Keshedt
    Alázatos fejek —
Kérnek... De nincsen
Isten,
    Csak néma feszület...

S már álom nyugtat;
Hunynak
    A szívek és színek.
A zord sziklákra
Sárga
    Fény hull, ott halni meg.

Kislánynak játék helyett

Augustin G. Matoš

Szívecském, Lyerka, te kis baba vagy még, s a
Szájad kacag, ha zokognak bús szonettek.
Még tíz farsang első bálodig s szemednek
Világ vége a ház előtt az a vén fa.

Te csodálkozol, édes, ezen a méla,
Bolond mesén. És nevetsz. A te szent lelked
Még nem érti, a nyarak hogyan szeretnek.
Nézel, akár a gerle. Azt hiszed — tréfa.

De jön egy este, amikor mint Elvira,
Don Juanoktól csömörülsz s belédsírja
Az emlék lágyan, sejtelmesen a strófám.

Szád maga mozdul, hogy nevem elstutogjad,
S kék szemeidben egy könnycsepp felsikolt majd,
Mint egy holt clownért, túl a katasztrófán.

Adieu

Vladimir Vidrić

Bordámhoz halk bongással
Könnyű mandolin koccan,
A köpenyem kitárul,
Szememen ködfátyol van,
A naptól-e, a bortól-e
Kissé megtántorodtam.

A kezem megvonaglik,
Míntha húrokon szökne,
S elmorzsol egy könnyecse-
[pet,

Mely óvatlan görög le...
— Lakod lépcsőin, úrnóm,
Így távozom örökre.

Az én poézisem

Jovan Dučić

Néma mint a márvány, mint az árnyék hűvös,
Légy te álmodozó szemű szende gyermek.
Hadd, hogy más hivalgó dala buja, bűvös
Asszonyává legyen szennyes köztereknek.

Szalagot s gyöngyöket nem rakok rád — minek —
Néhány sárga rózsát csak hosszú hajadba:
Légy te szebb, mintsemhogy tessél mindenkinek,
S büszkébb, hogy életed másnak lenne rabja.

Legyen néked mindig nagyobb tenkeserved,
Mintsemhogy vigasztalj mást, ki másképp szenved,
S hogy vigy tömegeket, kik egymást tapossák.

Allj fent, közömbösen, míg drága testedet
Diszes és pompázó, súlyos ruhák helyett,
Mint ködgomoly fedi a titokzatosság.

Csepp

Dragutin Domjanić

*A barlang előtt lebbenés:
Suhanó szárnyú vadgalambok;
Mögé sötét von gyászfirhangot,
Nehogy megállj s szemébe nézz!*

*Varázsolt templom, víz csepeg
A kongó, hús, álomtól régibb
Kupolákról, és kőből épít
Dermedő, furcsa éneket.*

*Itt fehér, holt virág fakad,
Itt zord oszlop, vagy könnyű fátyol
Szövődik lassan s felvilágol,
Vagy bűvös képzelet marad.*

*Míg kint lehulló víztömeg
Zúg, s vesznek évek, nemzedékek.
Örök csendben örök meséket
Formál itt benn a kicsi csepp.*

Sirály

Vladimir Nazor

*Kék szakadék fölött lebeg
Hajnaltól, némán, lassudan,
Széles, szabályos kört suhan;
Majd vizet súrol, majd eget.*

*Ide nem hallszük zöld hegyek
Lomb-susogása, sem arany
Rózsák bő kehely-kászuban
Ért illatot nem küldenek.*

*Ó köröz egymaga, szivét
Hullámverés, dús alga
S forró sószag réviti el.*

*S ha ereszkedik a sötét,
Idegen, messzi partra
Kegyetlen, ős sikolyt cipel.*

Ének a Naphoz

Janko Polić-Kamov

*Eljön a Nap, dérverte lélek, s szétfoszlanak a fagy-kísértetek,
eljön az ifjú isten és belédgyújtja vérét,
tűz az ő vére és a szavai szerelmes szavak:*

*istene ő a mámornak és az ő mámora tiszta;
a mámora gyors, mint az őz és jó, mint a szellő,
a suttogása halk, mint az illat, illat az ő beszéde.*

*Rút a te borongásod, mint a harangszó;
az akkordjai búsak, akár az orgona,
szomorú vagy, oly szomorú vagy, mint a nagyhét;
nincs szenvedély a fájdalomadban és a fájdalomad nem is fájdalom.*

*Mért remegsz, szomorú lélek — tűnnek a fagy-kísértetek;
olyanok, mint a füst és a borigőz;
részeg vagy, dérverte lélek, és a leheleted ocsmány;
a leheleted olyan, mint a kocsmabűz s az esti litánia;
fáradt, mint a harang s a gondolat a részegek fejében;
sárga, mint a levél, tragikus, mint az ősz;
halott, akár a véred, akár a téli ég;
csupa jég vagy, csupa rossz bánat, ó, te borongó lélek.*

*Lám, jó az ifjú isten;
vért sodor a légben s a lélegzete bibliai legenda;
kedvesek az ő léptei, mint tavasszal a csók;
s akár a tengerparti dél, meleg az ő szerelme;
az ő ajkai csókok és tűz az ő szeme;
lányak a kezei, mint a gyermek és szánó könny az ő simogatása,
halk a szózata, mint a remény.*

*Eljön az ifjú isten és az ő diadala nagy lesz;
kiáltozol majd, borongó lélek, s a kiáltozásod olyan lesz mint a
[szerelem
fel nő a te reményed, mint az emberi nemzet,
mint meleg ajkam, mely a Napnak énekel.*

Beteg költő

Miloš Crnjanski

*Nem vagyok ember, hűlő vérem
csak harmat
messzi rózsaszín felhőszélen.*

*Fáradt szemem karikás kékje
erdők bújának
beteg pecsétje.*

*Fák, teli csillagos rügyekkel
helyettem élnek.
Amit egyszer kimondtam,
továbsodorják szótlán
az éjek.*

*Megmutatják a ködben
csuklásom s kacagásom
messze mögöttem.*

Napjaink éneke

Miroslav Krleža

*Jaj,
Vörös Kommün és lángoló Olaj,
én neked daloltam,
véresen s éhesen
ebben a bús pokolban,
hogy te segíts!
De ez a szürke mái kórság,
mely aranyborjút olvaszt, csámcsog, öröl,
téged is kimart a szívből s a tüdőből.
Téged is, —
akitől soká, oly soká vártam
hogy te segíts.
Most hallgatom a feldarabolt dolgok
tragikus énekét:
hogy —
a nagy csomót közülnk
senki sem vágja szét.
Jaj,
te sem, Kommün, és te sem, Olaj!*

Ó, a kor bomlott verseny-tébolya
hányszor cibálta az idegeim máig.
A kornak ez a bomlott, véres verseny-tébolya.
Amikor a nők jajja fenyeget,
és piszkál üszkös sebeket,
és elindulnak poklos masinák,
és ordítanak csavargók s rimák,
és azt mondják: soha,
és meghalnak a hazáért tétova.
Hányszor úzótt a kor verseny-tébolya,
hogy daloljak a vörös diadalról,
a szent Kommünről és a lángoló Olajról.
Ó, s akkor kintől, hittől részegen
azt mondta énekem:
Ó Utca, vized mikor árad?
Ó Utca, mikor csattan a fogad?
Ó Utca, mikor fújod meg trombitádat,
s mikor vered meg a nagy harangokat,
hogy ledöntöted mind a trónokat!
Ó, mikor dobbansz vad dühöddel,
s mikor kiáltod végre: elég!
Véres mancsod mikor építi meg
a kristályhidat nekem s mindenkinek,
aki jövőbe lép —
mikor lobban a haragod, ó
Utca, ó Kezdet, ó Folyó!
Jaj,
így énekeltem teneked. Utca és Olaj!

És semmi!

A véres képtelenség pusztít és perzsel
a lelkünkön, mint züllött hadsereg,
szénséget öl és életet temet.
Telik a vágóhíd, telik a persely,
a véres képtelenség gyilkol és perzsel,
és mi haszon, ha — Mirosláv Krlezsa
lázít és átkoz a verssel.
Éj van.
A szél zokog.
S hallom tragikus énekét,
hogy —
a nagy csomót közülünk
senki sem vágja szét.
Hiába, mindhiába!
Ma az ember ezen az átkozott tekén
nem lehet, nem lehet máglya!
Hiába kérem, hogy gyúljon a kátyú-város,
és gennyes házak, templomok, ólak
bordája törjön,
s a korhadt mennyezet nagy-nagy tűzben bedőljön.
Vörös Majális többé nem lobban lánggal
annak,
ki égő dallal várta — várta a Bizodalmat,
s aki ma hallgat,
mert érzi, barrikádon, bombán és véren át
minden érdemes forma szülője
a szent Némaság.

Ó, szent Némaság!

Mikor az agyból kicsap a drága Fény,
s előnti lelkünk, mint meleg erő.

*Mikor az agyból a vérbe lejtő,
és gyújt és pörköl a meleg, drága Fény,
mely ott égett a római feszületről függő szent ember fején.
Gyújt, gyújt a Fény, gyógyít és melegít,
mint csillagos folyó, emel és elmerít,
beteget, épet, kincset, bilincset,
kristályt és vulkánt, mindent.*

*És mindegy,
hogy bús nyomorék-e, ki reggelenként
idegen ajtókon reménytelen zörög,
vagy költő, aki rimet lop és köhög,
vagy bolond koldus, aki éhesen
kószál és sír és könyörög,
vagy kövér Senki, gégéig tömött.
Minden mindegy!
Mert a meleg fény elmerít mindent
és mái véres, esztelen éveinkben
úgy ég mibennünk, mint a gyertya,
istenből, kutyából, virágból
furcsa tűz lángol:
füstfelhőben
és nőben,
kocsmák savanyú áporában,
hol harmonika döng a tört pohárban,
a lelkünk fénye tépi az éjet, mint a fátylat.*

*Az ember ég, mint a csillag
sötétség káoszában.*

*És halk sírással, üzött-hazátlan
dalt dünnyög napjaink áldozata,
ez a megsebzett állat.*

Krumpli

Vasko Popa

*Rejtélyesen sötét
Arca a földnek
Örök dél nyelvén
Mordul
Emlékek vermében
Hirtelen hajnalokkal
Kicsírázik*

*Talán azért
Mert a szivében
A nap szunnyad.*

Ács Károly fordításai